

att denna Riksdag måtte bevilja en summa af R:dr 500,000 för fortsättning, så fort sig göra låter, af Norra stambanan från Upsala, den kortaste vägen till någon anslutningspunkt på Gefle—Falubanan, i enlighet med de af Kongl. Jernvägsstyrelsen upprättade och till Kongl. Maj:t ingifna förslag.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott får jag vördsamt anhålla.

Stockholm den 24 Januari 1868.

B. Benedicks.

N:o 77.

Af Herr B. W. Hessle: Om upphäfvande af 5 § i Kongl. Förordningen den 26 April 1861 om en allmän hypoteksbank för Riket.

För realkreditens befrämjande i förening med förmedling af långifvares och låntagares ömsesidiga anspråk bildades i landsorterna hypoteksföreningar emellan jordegare, hvilka föreningar, i det, att der deponerades och utlånades inrikes kapitaler på längre tider, samt, då de sålunda erhållna medlen vid jordbruksnäringens raska framskridande på 1850-talet ej förslogo, utrikes afslutade lån för jordbrukets understödjande indroges, — i allmänhet medförde gagn och belåtenhet.

Derpå uppträdde Staten såsom lånesökande för jernvägsanläggningar och konkurrerade med hypoteksföreningarne. Denna konkurrens ansågs menlig för Staten och en genom Finans-departementet förordnad komité ej allenast samlade statistiska uppgifter om hypoteksföreningarnes verksamhet och rörelse, utan jemväl föreslog det reglemente, som för en allmän hypoteksbank af Statsmagterna antogs och den 26 April 1861 utfärdades.

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 4 Häft.

De fleste af dem, som i råd och öfverläggning häröfver deltog och hvilka bort tillse landtbefolkningens bästa, fästade sig alltför godtroget vid det löfte, förslaget innehöll, att banken nemligen alltid skulle hålla förslag för hypoteksföreningarnes behof. Sålunda tillkom denna bankinrättning efter blott några enstaka anmärkningar, hvartill man ej lyssnade, och blef författningen med mycken brådska satt i verkställighet, oaktadt Kongl. Maj:t i inledningen förklarar det vissa ändringar och tillägg i förslaget bort vidtagas, dem Kongl. Maj:t dock ansett kunna framdeles i behörig ordning åstadkomma.

Huruledes ofvanberörda löfte blifvit ouppfyldt och huru ofullkomligt banken motsvarat sin bestämmelse, hvarigenom jordbrukare, åt hvilka tillhandahållits endast långa amorteringslån, som stundom användts till allt annat än jordbrukets förbättrande, råkat i förlägenhet, och den jordbrukskris, som uppstått och ännu ej upphört, försvårats, äro förhållanden, så kända och erkända, att de ej behöfva med bevis styrkas. Då dertill lägges, att, enligt 5 § i åberopade bankreglemente, banken har monopol eller privilegium på utgifning af tryckta och graverade räntebärande obligationer, i hvilka för upplåningen säkerhet i jord på landet utlofvas, samt i 20 § stadgas att ändring i reglementet ej må ske förr, än två bolagsstämmor inom bankbolaget förslaget om ändring godkänt, är den jordbrukande befolkningen vorden försatt i ett omyndighetstillstånd, som den sannerligen ej förtjent och i beroende af ett särskildt bolag, hvilket ej blifvit bemyndigadt föra folkets talan, utan blott deras, som i hypoteksföreningarne vunnit delaktighet, hvilkas antal utgör en obetydlighet af hela befolkningen.

Nu är emellertid nämnda privilegium, efter min uppfattning, af den beskaffenhet, att Statsmagterna ej derigenom fränsagt sig rättigheten att, i den ordning, som i grundlagen finnes bestämd, få ändra lagen om en allmän hypoteksbank, ty med föreskriften om två bolagsstämmors beslut om ändring, innan den får ske, kan meningen ej vara annan, än att från bolagets sida någon sådan åtgärd ej må påkallas, der ej två bolagsstämmor sig derom förena; och som, efter hvad mig bekant är, hypoteksbankens inkomster af den delaktighet, som deri redan blifvit tecknad, räcka till betäckning af omkostningarne för bankens styrelse och förvaltning, samt banken i nämnda delaktighet har full säkerhet för de lån, som den avslutat, hvaraf följer att någon rubbning för framtiden i bankreglementet ej inverkar störande på landets kredit inom penningemarknaden, anser jag för min del tiden vara inne för den ändring, jag på fleres uppmaning och i grund af min erfarenhet finner mig föranlåten föreslå.

Jag föreslår nemligen och hemställer vördsamt, att Riksdagen måtte för sin del besluta upphäfvande af 5 § i Kongl. Förordningen den 26 April 1861 om en allmän hypoteksbank för Riket.

Min mening är likväl ingalunda att befordra sjelfsväld, hvadan jag ej allenast anser ej olämpligt, att hypoteksbanken må, såsom hypoteksföreningarnes agent, i den mån den förmår, fortsätta bankens rörelse, utan ock finner det

böra vara Regeringen förbehållet låta hålla kontroll å hypoteksföreningarne, samt vid pröfning och fastställelse af reglementen för nya kreditinrättningar göra sådana föreskrifter i afseende på obligationsrörelsen, att den hålles inom en för allmänna krediten nödig begränsning.

Slutligen reserverar jag mig emot sådan tydning af denna framställning, att den må anses innefatta klander emot de myndigheter och personer, som åstadkommit den åberopade författningen eller densamma tillämpat, emedan jag är fullt förvissad att de handlat hvar för sig i god tro och menat väl.

Om remiss af denna motion till behörigt Utskott får jag vördsamt anhålla.

Stockholm den 22 Januari 1868.

B. W. Hessle,

N:o 78.

Af Herr R. Arfwedson: Om utfärdande af en sådan författning, hvarigenom stadgas, att fordringar, som grunda sig på auktionsinrop å landet, ej kunna lagligen utsökas efter 8 månader från auktionsdagen m. m.

Skadligheten af det alltmera tilltagande bruket, att uti handelsbodarne varor tillhandahållas allmänheten på lång kredit, torde vara allmänt erkänd och har äfven vid denna riksdag gjorts till föremål för Kammarens uppmärksamhet; men ej mindre förderfligt verkar måhända det lika allmänna missbruket, att på de talrika auktionerna å landet allehanda, ofta onyttiga saker inropas af personer, som icke alls bekymra sig om, huru medel till likviden en gång skola anskaffas, väl vetande, att lagsökning i de flesta fall först ifrågakommer efter flera års förlopp, emedan auktionisten ej vill stöta sig med sina kunder.

Att detta oskick, och i sammanhang dermed äfven den skuldsättning, hvartill kringresande Westgöte-handlande förleda det fattigare folket på landsbygden genom någon lagstiftningsåtgärd kraftigt motverkas, anser jag vara synnerligen behöfligt och skulle gerna se, om allt creditsystem uti förevarande fall